ఒక్కనీతి

మేడపైన గదిలో కిటికీ ప్రక్కన కూర్చుని చదువుకుంటున్నాను. చేతిలో ఉన్నది పాఠ్యపుస్తకమై, నేను విద్యార్థినై వుంటే ఎంత బాగుండేది! ఆ బంగారుకాలం గడచిపోయింది. నేను నిరుద్యోగిని. ఇప్పుడున్నంత తీరిక జీవితంలో మరెప్పుడూ నాకు దొరకదని చెప్పి బుద్ధిమంతులు కొందరు మురిపిస్తూ వుంటారు. ఆ మాట నిజమేగానీ ఒక విషయం గమనించాలి. బహుళ పంచమి వెన్నెల కూడా ఒకాయన్ను భయపెట్టిందట! అవునుమరి. చదువురాని మొద్దబ్బాయిని బడిగంట భయపెట్టదా? షుగర్ కంప్లెయింటువున్న వ్యక్తిని జిలేబీల ప్లేటు భయపెట్టదా? అట్లాగే నిరుద్యోగిని పరీక్షకు గురిచేసేది తీరిక. చీకటింట్లో క్రమ్ముకున్న ముంతపొగలా అది నిరుద్యోగిని ఉక్కిరిబిక్కిరి చేసేస్తుంది. ఊపిరి సలపనియ్యదు. ఇప్పటికిప్పుడు చూడండి. మధ్యాహ్నంనుంచీ ప్రయత్నించినా ఒక కథను తీరా మూరా చదవలేక పోతున్నాను. ఒక ముఖ్యమైన పని మీద ఈ వూరొచ్చాను. ఆ పని నెరవేరాలంటే మా మామయ్య తోడ్పాటు అత్యవసరం. ఆయన వూళ్లోలేడు. ముత్యాలపాడువెళ్ళి మూడురోజులైందట. సాయంకాలానికి తిరిగిరావాలసి ఉందని అత్తయ్య భరోసా యిస్తూవుంది.

ముత్యాలపాడు ముగ్గురాళ్ళ గనుల్లో పనిచేసే కార్మికులకు యాజమాన్యంలో తగాదా వచ్చిందట. వాళ్ళసదుపాయాలు హెచ్చించమన్నారు. యజమానులు వీలుకాదని హఠంపట్టి కొత్తకూలీలను తోలుకొస్తామని సవాలుచేసారు. కానీ ఆ పని చేతగాక కార్మికులపైన కక్ష తీర్చుకోవడం కోసం 'లాకౌట్' ప్రకటించారు. చేసేదిలేక కొందరు కార్మికనాయకులు నిరాహారదీక్షకు పూనుకున్నారు. ఈ సందర్భంలో కార్మికోద్యమానికి నాయకత్వం వహించడంకోసం మా నరసింహం మామయ్య రెక్కలుగట్టుకున్నట్టుగా వెళ్ళి, ముత్యాలపాడులో వాలిపోయాడట. అదీ సంగతి.

అసలు మా మామయ్య డ్యూటీయే అది! కార్మికులకు అన్యాయం జరిగినా, విద్యార్థులు హక్కులకోసం పోరాడినా, ఎన్జీవోలకు మద్దతు ఇవ్వాలన్నా- పీడితులందరికీ బాసటగా నిలిచేవ్యక్తి మా

మధురాంతకం రాజారాం

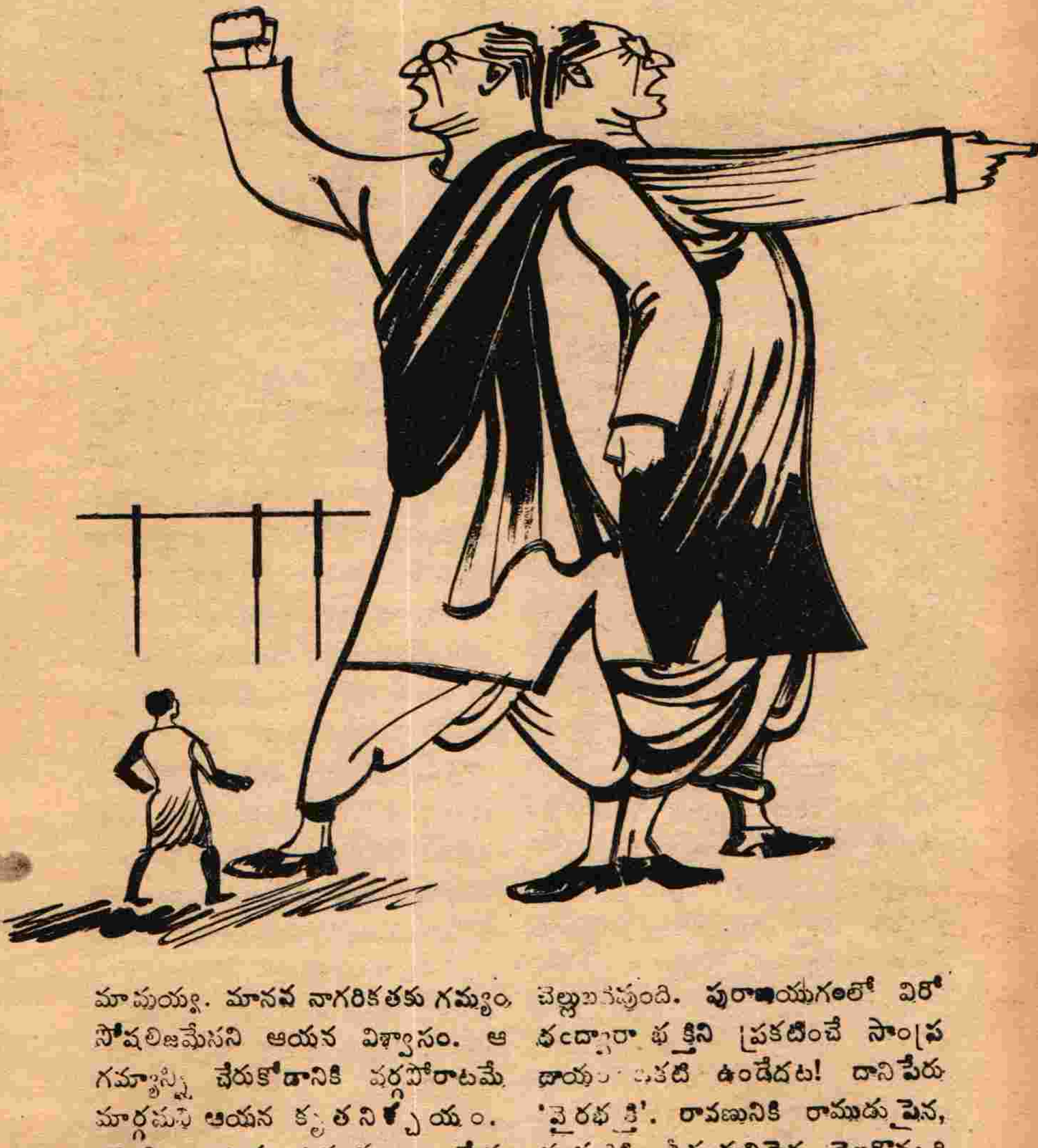

మామయ్య. మానవ నాగరికతకు గమ్యం సోషలిజమేనని ఆయన విశ్వాసం. ఆ గమ్యాన్ని చేరుకోడానికి వర్గపోరాటమే మార్గమని ఆయన కృతనిశ్చయం. ప్రజల్ని అందుకు ఉద్యుక్తులుగా చేయటమే ఆయన ధ్యేయం. ఎన్నుకున్న లక్ష్యాన్ని బట్టి ఆయన పాలనా యంత్రాంగానికి ఏరని తలనొప్పిగా ఉండాలికదా! అలాంటి ఛాయలేమీ కనిపించవు. మీదుమిక్కిలి హైదరాబాదులో ఆయన మాటకు బాగా చెల్లుబడి వుంది. పురాణయుగంలో విరోధంద్వారా భక్తిని ప్రకటించే సాంప్రదాయం ఒకటి ఉండేదట! దాని పేరు 'వైరభక్తి'. రావణునికి రాముడు పైన, కంసుడికి శ్రీకృష్ణుని పైన నెలకొన్నది ఈ భక్తేనట! బహుశా మా మావయ్యకూ ప్రభుత్వానికీ మధ్య అలాంటి సంబంధమేదో స్పందించి వుండాలని నా ఊహ!

సరే, మా మామయ్య స్వీయచరిత్ర నాకెందుకు! ఒకసారి ఆయన్ను హైదరా

బాదు తీసుకెళ్తే నా రొట్టెవిరిగి తేనెలో పడుతుంది. అదీ ఆలస్యం చేయడానికి లేదు. అర్జంటుగా వెళ్ళాలి....

నేను గదిలోనే వున్నప్పటికి, నాచూపు లన్నీ రోడ్డుపైనే ఉన్నాయి. మామయ్య రాకకోసం సల్పుతున్న ప్రతీక్షవల్ల. కలిగిన చిరాకుతోపాటు ఆనాటి వాతావరణం గూడా చీదర చీదరగా వుంది. రకరకాల వేషాలు సంతరించుకుని నల్లటిమబ్బులు ఆకాశాన పరవళ్ళు త్రొక్కుతున్నాయి ఈటాకుతో గుచ్చినట్టుగా ఈదురగాలులు విసవిసలాడిపోతున్నాయి. చాలనిదానికి కిటికీ చువ్వలనుంచీ కానవస్తున్న దృశ్యం ఒకటి వద్దన్నా గుండెల్ని పిండేస్తూ మతి పోగొడుతూంది. వూరినుంచి కొంచెం వైదొలగి వుండేటట్టుగా మామయ్య కట్టించుకున్న మేడకొన వందగజాల దూరంలో రోడ్డువాపున ఒక చింతచెట్టు వుంది పిచ్చిగుంట్లవాళ్ళో, తిరుపవాసరి వాళ్ళో, కోనాముష్టివాళ్లో- ఎవరోగానీ మొత్తంపైన దేశదిమ్మరులని మాత్రం చెప్పగలను- తట్టలు బుట్టలు, మూటలు గోనెసంచులు ఎక్కడికక్కడ సర్దిపెట్టుకుని ఆ చెట్టు బోదెచుట్టూ ఆశ్రయం ఏర్పరచుకున్నారు. మగవాళ్ళు, ఆడవాళ్ల అడుక్కురావడం కోసం వూరిపైకి వెళ్ళారేమో, ముసరా ముతకా, పిల్లాజెల్లా మాత్రమే చెట్టుక్రింద కనిపిస్తున్నారు మగపిల్లల్లో చాలామందికి గోచీబుకూడా లేవు. ఆడపిల్లలు చీలికలు నాలికలైన పేలికలనే మొలకు చుట్టుకున్నారు. కొందరు ముసలివాళ్ళు ఒకచోట గుంపుగా కూర్చుని కాకివెదురుతో పీకలు, తాటాకులతో గిలకలు తయారుచేస్తున్నారు, నోట పళ్ళులేని ఒక ముసలావిడ వక్కాకు ఆకుకు బదులుగా చింతచెట్టు బెరుకును నున్నగా దంచి నోట్లో వేసుకుంటూ వుంది. ఇద్దరు వృద్ధులు అవసరమైనప్పుడు చలి మంట వేసుకోడంకోసం పుల్లలు, చితుకులు ఏరి తెచ్చుకుంటున్నారు. దరిద్ర దేవత వ్యాఖ్యానం అక్కర్లేదు. ఆ దృశ్యాన్ని ఫొటోతీసి చూపిస్తేచాలు!

రోడ్డువైపు చూస్తూ కూర్చున్నంత మాత్రాన మామయ్య త్వరగా వచ్చేస్తాడా ఏమిటి? అందుకని క్రిందివైపు కిటికీ తలుపులు రెండూ మూసేసాను. ఇప్పుడు నా దృక్పథంలోనుంచి చింతచెట్టుగూడా మటుమాయమైపోయింది.

ఈసారి తలపైకెత్తకుండా ఓ కథను సాకల్యంగా చదివి ముగించాలనుకున్నాను స్వర్గానికి వెళ్ళినా సవతిపోరు తప్పదన్నట్టు, ఆ కథలోగూడా నాకొక నిరుద్యోగే తారసిల్లాడు. డిగ్రీపుచ్చుకుని ఏడేళ్ళయిందట! కాళ్ళరిగేట్టుగా తిరిగాడట! చేతులరిగిపోయేట్టుగా అప్లికేషన్లు రాసి పడేశాడట! కానీ ఏంలాభం? అందినట్టే తోచి, అంతలో అందకుండా పోతూ ఉద్యోగం మాయలేడిలా అతన్ని మోసగిస్తూనే వుందంట! అయితే ఒకటి. కథారచయిత ఎవరోగానీ, ఆయనకొంచెం ఉదారమనస్కుడనే చెప్పాలి. నిరుద్యోగ సమస్యను పరిష్కరించిన తర్వాతగానీ ఆయన కథను ముగించలేదు. అందుకోసమని నిరుద్యోగికి ముసలి ఆఫీరుసగారితో పరిచయం కలిగించారు. నాలుగైదురోజుల్లో రిటయిరు కావలసివున్న ఆ ఆఫీసరుగారికి పెళ్ళికావలసిన ఓ కూతురుంది. నిరుద్యోగి అదృష్టంకొద్దీ

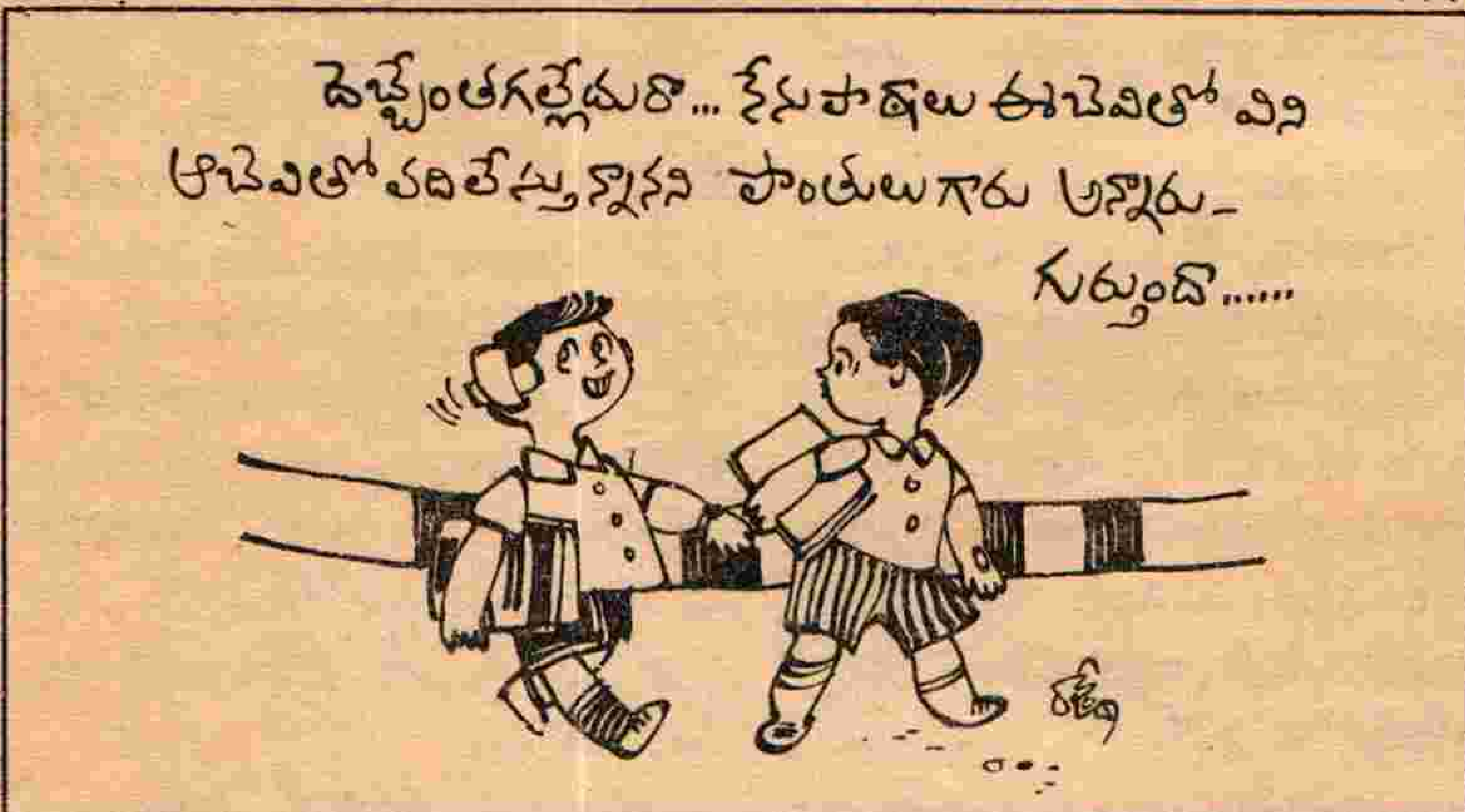

ఆమెకు అంగవైకల్యమేమీ లేదు. లేదంటే మనిషి కాస్తా స్థూలంగా వుంటుంది. ఆమెను పెళ్ళాడే షరతుమీద ఆఫీసరు గారు ఆ యువకుడికి ఉద్యోగం చూపిస్తారు. అంతకఆదే కావలసిందే ముంది? కథ పరిసమాప్తమవుతుంది. బాగానేఉందిగానీ, ఆకథ చదివి ముగించే సరికి నాకు ఏడుపొచ్చినంతపనైపోయింది. పెళ్ళి కావలసిన కూతుళ్ళమాట దేవుడెరుగు, మామయ్యకు అసలు సంతానం లేదు. పుట్టింది ముగ్గురూ మగబిడ్డలే! ఒక్కొక్కరికీ యాభైనుంచి అరవైవేలదాకా ఆయన కట్నాలు వసూలుచేసుకున్నారని ప్రతీతి. బహుశా అది కిట్టనివాళ్ళు చేస్తూ వచ్చిన దుష్ప్రచారమై వుండాలని నేను అనుకున్నాను కానీ 'ఉన్నవాళ్ళ దగ్గర నుంచి తీసుకోడంలో తప్పేముందిరా! సోషలిజం అంటే అదే కదా!' అని మామయ్య తేల్చి చెప్పడంతో నాకు జ్ఞానోదయమైపోయింది. కానీ అందువల్ల నా కొరిగేదేముంది? నేనడిగివచ్చిన రాత చిన్నది. మామయ్యకేగనుక కూతురుంటే ఆ పిల్లతోపాటు కట్నమూ, ఉద్యోగమూ గూడా ఈపాటికెప్పుడో నా హస్తగతమై పోయి వుండేవి.

క్రిందినుంచి మా అత్తయ్య ఎవరితోనో బిగ్గరగా మాట్లాడుతూ వుండడం వినిపించింది. ఆమెకు సాధారణంగా కోపంరాదు. వచ్చిందంటే అందుకు ప్రబలమైన కారణమేదో ఉండితీరాలి. అదేమిటో తెలుసుకుందామని క్రిందికి దిగి వచ్చాను.

భుజంపైన వేసుకున్న రవికకు మూసిక కనిపించకుండా కొంగును మాటిమాటికీ పైకిలాక్కుంటూ ఒక నడితసం ఆడమనిషి అత్తయ్యవైపు గుడ్లప్పగించి చూస్తోంది. అపరాధంచేసినవాళ్ళ వాలకం అలాగే వుంటుందేమో! ముందూ వెనకా చూడకుండా అత్తయ్య ఆమెను దులిపేస్తోంది.

"కాదులే రంగమ్మా! మీ బ్రతుకులు అట్లా ఎందుకున్నాయంటావు? ఈ లేకిబుద్ధులవల్లనే! మాకేం డబ్బులు బరువై మీకిస్తున్నామా? మీ కక్కుర్తికే కదంటమ్మా మీరప్పులు చేసేది! ఆఖరికి

మేమన్నా మార్వాడివాళ్ళలాగా, కాబూలీ వాళ్ళలాగా పదో పదిహేనో అడుగుతున్నామా? అయిదురూపాయలరేటుకే ఇస్తున్నాంగదా! నెల పుట్టేసరికి ఆ వడ్డీడబ్బులయినా తెచ్చి మా ముఖాన కొట్టరాదా! ఇదెక్కడి న్యాయమమ్మా? ఒక నెల నెలంతా కనిపించకుండా పోయి, యిప్పుడు తీరిగ్గా కాళ్ళీడ్చుకుంటూ వస్తావానువ్వు! రేపొద్దున యింకొక అయిదువందలు కావాలంటే, నువ్వు పుట్టించుకోగలవా?"

"అబ్బే, అలా అనకండమ్మగారూ! పొరబాటైపోయింది. పోయినెల్ల నా కూతురు తీర్థమాడింది. పురుడుచేయాల్సి వచ్చింది. బంధువులొచ్చిపడ్డారు. చాలని దానికి మరిన్ని. అప్పులైపోయాయి. ఈసారికి మన్నించెయ్యండి రెండునెలల వడ్డీ తీసుకొచ్చాను ఇంకెప్పుడూ ఇలా జరక్కుండా జాగ్రత్తపడతాను...."

"ఎప్పుడూ వున్నవేగా! ఈ సాకులకేంలే! డబ్బు అక్కడ పెట్టి వెళ్ళు...."

ఆవిడ వెళ్ళిపోయాక అత్తయ్య నావైపు తిరిగింది. "చూసావా నాయనా! డబ్బులివ్వడం వల్ల కలిగే బాధలిలా వున్నాయి" అంటూ వాపోయింది.

"వడ్డీ యివ్వడానికే యిలా హైరానా పడిపోతుందే, యిక అసలు ముట్టేదెప్పుడత్తయ్యా?" అని నాకుతూహలం కొద్దీ నేను ప్రశ్నించాను

"ఆమాటెందుకులే! అయిదు వందలు పట్టుకెళ్ళి రెండేళ్ళయింది. అదింక మన చేతికొచ్చేది మూగాడు 'అమ్మా' అన్న నాటికే!"

"అయ్యోపాపం! పీతకష్టాలు పీతవి" అనుకుంటూ వేడిగా నిట్టూర్చాను.

ఆరోజు రాత్రి భోజనాల వేళకు కొంచెం ముందుగా రోడ్డుపైన బస్సాగింది. బస్సు కార్మికుల యూనియన్‌తో కూడా సన్నిహిత సంబంధాలుండడం వల్ల మా మామయ్యను ఎక్కించుకోవాలన్నా, దింపాలన్నా బస్సు యింటిముందరే ఆగుతుంది. బస్సుదిగి లోపలకొస్తూ మామయ్య "ఏమిట్రా రఘుపతీ! ఎప్పుడొచ్చావు? ఏమిటీ విశేషాలు?" అని పలకరించాడు.

భోజనానికి కూర్చున్న తర్వాత అసలు విషయాన్ని ప్రస్తావించాను.

మామయ్య ఎంతో ఆసక్తిగా వివరాలన్నీ ఆలకించాడు. ఆయన ముఖభంగిమలోని ప్రసన్నతను బట్టి, నేను వచ్చిన పని పండే కావచ్చునని నేనునిర్ధయించుకున్నాను. కాని ఆయన పెదవికదిపి 'అవును' అనిగానీ. 'కాదు' అనిగానీ చెప్పకపోవడం నాకొకింత సందేహాన్ని కలగించింది.

భోజనానంతరం ఆయన టవల్‌తో చేయి తుడుచుకుంటూ వాలు కుర్చీలోకి సోలిపోయాడు. ఇప్పుడిక ఆయన తన అభిప్రాయాన్ని తేల్చి చెప్పబోతున్నాడని నేను స్పష్టంగా గ్రహించాను.

"ఒరే అబ్బాయ్!" నింపాదిగా ప్రారంభించాడాయన" అవసరమైన అర్హతలన్నీ నీకున్నాయి. ఒప్పుకుంటాను. కాని కావలిసిందల్లా అర్హతలేననుకుంటే ఎలా? లోకం పోకడ తెలీకుండా మాట్లాడితే ఏమని చెప్పగలను! నువ్వు నన్ను హైదరాబాదుకు తీసుకెళ్ళావుసరే! కానీ సిపార్సొక్కటే చాలదే! మంత్రాలకు

మామిడికాయలు రాల్తాయా చెప్పు! అబ్బే, లాభంలేదురా నాయనా! ఎంత బంగారమైనా ఎలిగారం పెట్టనిదే అతకదు. క్యాష్ వుండాలి, ఉండితీరాలి. మనం రిక్త హస్తాలతో వెళ్ళి లాభంలేదు. చేతికావలిగా ఓ పదివేలైనా మన దగ్గరుండాలి. అందుకు సిద్ధంగా నువ్వు? ముందా సంగతి చెప్పు.... ఉంటేసరేనబ్బా! ప్రయాణానికి నేను సిద్ధం!"

నేను కూర్చున్న కుర్చీ పాతాళంలోకి క్రుంగి పోతున్నట్లు, కరెంటులైటు వెలుగుతూనేవున్నా కళ్ళయెదుట కారు చీకట్లో క్రమ్ముకున్నట్టు, పెద్ద రైలుబండి ఒకటి సూటిగా నాతల పైన్నుంచే వెళ్ళిపోతున్నట్టు నేను స్తబ్ధుడినై పోయాను.

పడుకున్నానేగాని ఆ రోజూ రాత్రి నాకు సరిగా నిద్రపట్టలేదు 'ఆయనుంటే యిక మంగళెందు' కని నేను మా మామయ్యతో చెప్పివుండ వలసింది. చెప్పకపోయినంత మాత్రాన నా పరిస్థితి ఆయనకు తెలియని దేమీగాదు. తెలిసి గూడా ఆయన డబ్బు ప్రసక్తి తెస్తున్నాడంటే, ఏమను కోవాలి? ఈ 'సోర్సు' గుండా పనినెరవేరే అవకాశంలేదు. చెంపలు వేసుకుంటూ తిరుగుదారి పట్టాలి. అంతకంటే గత్యంతర మేముంది?

అర్ధరాత్రి తరువాత ఎప్పుడో ఆదమరిచినట్టుగా మగత నిద్రలోకి జారుకున్నాను. ఎంతసేపు నిద్రపోయానో తెలియదు. హఠాత్తుగా నిద్రా భంగమైపోయి. ఉలిక్కిపడ్డట్టుగా మేలుకున్నాను. కిటికీలోనుంచీ చొచ్చుకొస్తున్న వానజల్లు వల్ల పరుపు ఒకవైపున చల్లగా తడిసిపోతూవుంది. మంచం పైన్నుంచీ క్రిందికి దూకి, కిటికీ తలుపులుమూసి, గడియ పెట్టేశాను. మంచాన్ని అవతలికి లాక్కోబోతుండగా గజిబిజిగా ఏవో శబ్దాలు వినిపించాయి. చెవిఒగ్గి విన్నాక బోధపడింది. మింటికీ మంటికీ ఏకధారగా కురుస్తున్న వాన చప్పుడు నేపథ్యంలో నుంచీ కేకలు కూతలు, ఆక్రోశాలు అనిలింపులు ఎడతెరపి లేకుండా వినవస్తున్నాయి. చరచరా నాలుగడుగులు ముందుకు వేసి గదితలుపులు తెరిచాను. హాల్లో దీపం వెలుగుతోంది. మామయ్య సింహ ద్వారానికి అడ్డంగా నిలబడి గొంతెత్తి బిగ్గరగా అరుస్తున్నాడు-

"ఒరేయ్ ఒరేయ్! సైతాన్ పిల్లల్లారా ఎక్కడి నుంచి వూడిపడ్డార్రా మీరు! వెళ్ళండి, వెళ్ళండి, ఈ యింటికి పకండా పెట్టింది మీకోసమేనట్రా? మిమ్మల్నిక్కడ వుండనిస్తే యింకేమైనా వుందా?

అమెరికాలో టెలివిజన్ బ్రాడ్‌కాస్టులు చేసే బాబ్‌టీన్‌ని విస్కాంసిన్ యూనివర్సిటీవారు జర్నలిజంలో ప్రత్యేకత చూపినందుకు అవార్డ్ ఇచ్చారు. ఆ అవార్డ్ అందుకొనే సందర్భంలో ఆయన ఇలా మాట్లాడాడు.

"నిజంగా ప్రేక్షకుల ముందు నుంచుని మాట్లాడటం కన్న టి.వి.లో మాట్లాడటం తేలిక. కారణమేమిటంటే టి. వి.లో వాళ్ళెప్పుడు కట్టేసేదీ మనకు తెలీదు."

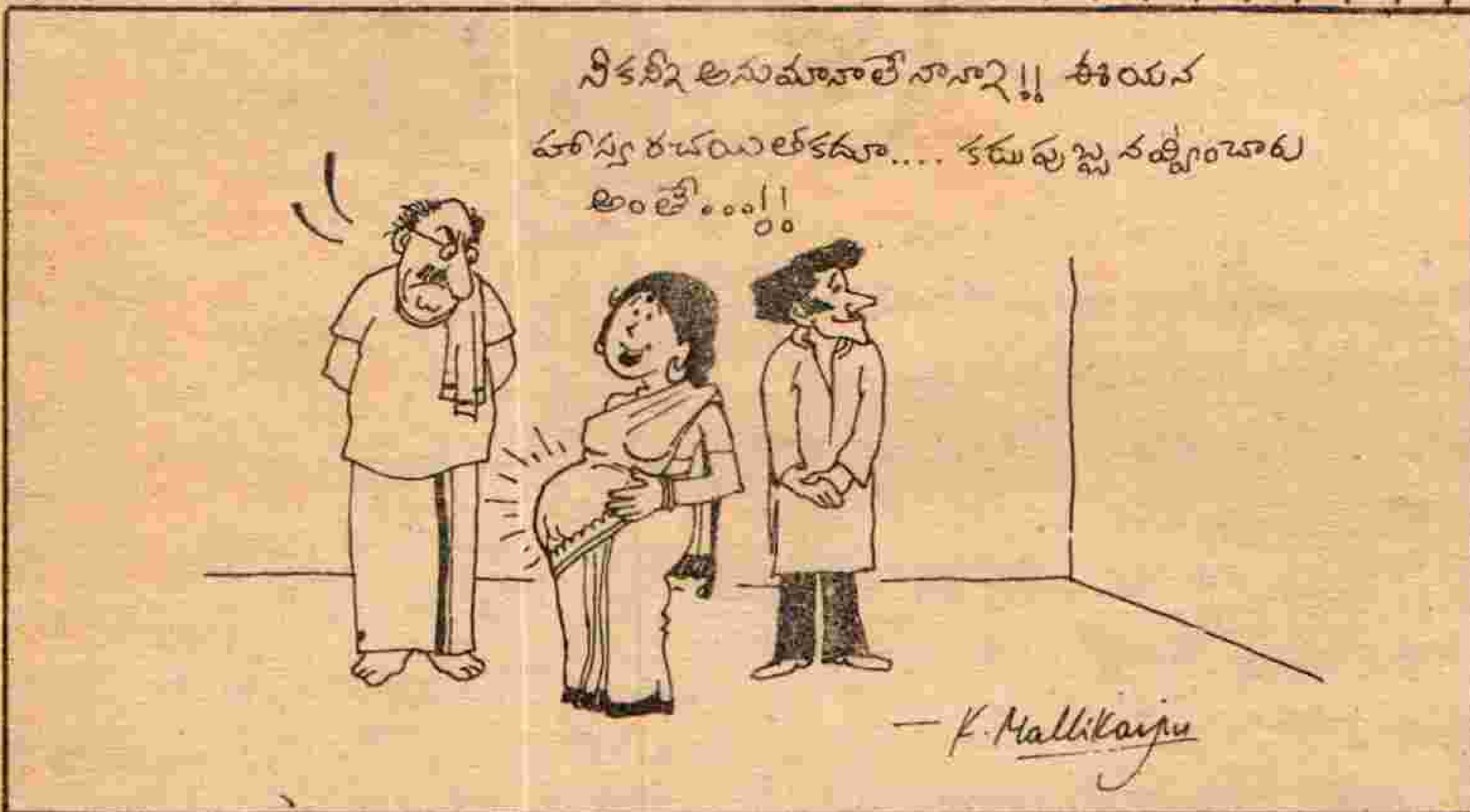

ఈలోగిలంతా గలీజుచేసి పారెయ్యారూ! వెళ్ళండి. ఏగుడో, సత్రమో చూసుకోండి. వద్దు, ఇక్కడుండనే వుండొద్దు. ఉన్నారో, ఫోన్ చేసి పోలీసుల్ని పిలిపిస్తా. మీచమ్డా తోలుతీయిస్తా...."

నేను గుమ్మంలోకి వెళ్ళేసరికి వాళ్లు సాగబారి రోడ్డు వైపు వెళ్ళిపోతున్నారు. దిక్కులేని గువ్వల్లా తట్టలు బుట్టలు ఈడ్చుకుంటూ, ఏడుస్తున్న పిల్లల్ని, కుయ్యోమొర్రో మంటున్న ఆడవాళ్ళనీ వెంట బెట్టుకుని వానలో తడుస్తూ, తమ కంటూ ఒక ఆశ్రయంలేని కటిక ప్రపంచంలోకి వాళ్లు వెళ్ళిపోతూవుండడం ఏనాటికీ చెరిగిపోని, జీవిత కాలమంతా వెన్నంటి వుండే దృశ్యంగా మనసులో నిలిచిపోయింది.

ఆక్షణాన నాకు మామయ్య పైన కోపం వచ్చిన మాట నిజం. కాని అప్పటి కది సమయం కాదనుకుని, తెల్లవారాక ఆయన మళ్ళీ తన మామూలు మాటలో వున్నప్పుడు ప్రశ్నించాను-

"ఏం మామయ్యా! ఎవరో ఇల్లూ వాకిలీలేని అనాథలు పాపం! వాన వెలిసే దాకా వాళ్ళని వసారాలో వుండ నివ్వరాదా?" అని.

నా అమాయకత్వానికి జాలి పడుతున్నట్టు మామయ్య కొద్ది క్షణాల పాటు అదే పనిగా నాముఖంలోకి చూచాడు.

"ఓకే అబ్బాయ్! చదువుకున్నంత మాత్రాన చాలదురా! లోకజ్ఞానం గూడా వుండాలి. నాకామాత్రం దయలేకగాదు, వాళ్ళను వెళ్ళిపొమ్మన్నది. ఎందుకో తెలుసా? ఉండమన్నామనుకో, వాళ్ళకీ లోకం చాలా మంచిదనిపిస్తుంది. 'ఆలీజ్ వెల్ విద్ది వరల్డ్' అనుకుంటే యింకేముంది? అప్పుడిక మన ప్రయోజనం ఎలా నెరవేరేటట్టు? వాళ్ళకు ఆక్రోశం కలగాలి. ఆగ్రహం రగులుకోవాలి. వ్యవస్థపైన తిరుగుబాటుకు పూనుకోవాలి. అదే మన ఆశయం ఏమంటావు?"

నాకప్పుడు తెలిసింది-- మామయ్య కత్తికి రెండంచులా పదనని! O